

УДК 316

Жибак О.Р.—ст.гр. ПФ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

РОЛЬОВА ТЕОРІЯ ОСОБИСТОСТІ

Науковий керівник: ст.викладач Сівчук П.І.

Zhybak O.R.

Ternopil Ivan Pului National Technical University

ROLE THEORY OF PERSONALITY

Supervisor: Peter Sivchuk

Ключові слова: соціальна роль, особистість, статус

Keywords: social role, personality, status.

Рольова теорія особистості - це підхід до вивчення особистості, згідно з яким особистість описується за допомогою засвоєних і прийнятих нею (інтерналізація) або вимушено виконуваних соціальних функцій і зразків поведінки - ролей, що впливають з її соціального статусу в даному суспільстві або соціальній групі. Основні положення теорії соціальних ролей були сформульовані американським соціальним психологом *Дж.Мидом*, антропологом *Р.Лінтоном*.

Перший акцентував увагу на механізмах «навчання ролі», освоєнні ролей в процесах міжособистісного спілкування (інтерації), підкреслюючи стимулюючу дію «рольових очікувань» з боку значущих для індивіда осіб, з якими він вступає в спілкування.

Другий звернув увагу на соціально-культурну природу рольових приписів та їх зв'язок з соціальною позицією особистості, а також на призначення соціальних і групових санкцій. У рамках рольової теорії були експериментально виявлені наступні феномени: рольовий конфлікт - переживання суб'єктом неоднозначності чи протиріччя рольових вимог з боку різних соціальних спільнот, членом яких він є, що створює стресову ситуацію; інтеграція і дезінтеграція рольової структури особистості - наслідок гармонійності або конфліктності соціальних відносин.

Рольова теорія особистості описує її соціальну поведінку двома основними поняттями «соціальний статус» і «соціальна роль».

Соціальний статус - становище людини, яке вона автоматично займає як представник великої соціальної групи (професійної, класової, наукової, і т.д.)

Соціальна роль — поведінка, очікувана від того, хто має певний соціальний статус.

Кожна людина, що живе в суспільстві, включена у безліч різних соціальних груп (родина, навчальна група, дружня компанія і т.д.). У кожній з цих груп вона займає визначене положення, має деякий статус, до нього пред'являються визначені вимоги. Таким чином, та сама людина повинна поводитися в одній ситуації як батько, в іншій — як друг, у третій — як начальник, тобто виступати в різних ролях і займати кілька позицій. Кожна з цих позицій, що припускає визначені права й обов'язки, називається статусом. Людина може мати кілька статусів. Але найчастіше тільки один визначає його положення в суспільстві. Цей статус називається головним чи інтегральним. Часто буває так, що головний статус обумовлений його посадою (наприклад, директор, професор). Соціальний статус відбивається як у зовнішньому поведженні і вигляді (одязі, жаргоні), так і у внутрішній позиції (в установках, цінностях, орієнтаціях).

Отже, саме через свої статусні позиції і обумовлені ними ролі особистість включається в розмаїття соціальних відносин. Якщо статус характеризує включеність особистості в соціальну структуру суспільства, то соціальна роль втілює в собі включеність особистості в культуру, міру культурного розвитку людини.